

Nr. 8 (36)/ AUGUST 2023

Cetatea Cavalerilor

Fondator: Col. r. Dr. Constantin MOȘINCAT
Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Clio
Editura Tipo MC, Oradea-2020

Cartea Mea e și a Ta! ISSN 2734-6889 - ISSN-L 2734 - 6889

Cruciada împotriva comunismului (3)

Col. Dr. Constantin MOȘINCAT

*„Pe voi dragi ostași de pe front vă însoțesc cu sufletul meu,
Vouă vă închin cele mai curate gânduri, pe voi vă cuprind în inima mea,
pe voi care ați stat santinele neadormite și luptați pentru onoarea românească
și pentru cîntecul Crucii lui Hristos, pregătiți în fiecare clipă de a vă jertfi viața
pentru apărarea și întărirea granițelor scumpei noastre țări”
Gl. dr. Partenie Ciopron (1942)*

Odată pornită ofensiva în Basarabia avântul trupelor române a fost notabil. În două luni pământul străbun a reintrat în posesia proprietarului străbun. Din informațiile lăsate de colonelul **Hanibal Orațiu Dobjanski** aflăm situația din Chișinău¹. Către sfârșitul primei decade din iulie, „o telegramă transmisă prin Marele Stat Major mă anunța că din ordinul Conducătorului Statului sunt numit primar al municipiului Chișinău și să plec imediat la Iași, unde eram așteptat de Ministrul de Interne”². Una din cele mai grele probleme ce mi s-a pus era procurarea pâinii de toate zilele, întrucât nu aveam în oraș și nici măcar în apropiere, nici grâu și nici mori care să-l macine. La început cumpăram grâu de la Soroca sau Bălți și trimiteam să-l macine la Huși! Neîmpăcat cu această situație, am început a construi o moară, parte cu piese găsite printre dărâmături, parte cu piese comandate la București. Zidăria care se lucra iarna era învelită cu saci pentru a nu îngheța. În acest fel, treptat și cu greutate imense, orașul a fost readus la viață, chiar și înfrumusețat cu statui, parcuri și răzoare cu flori.

Între primele case de existența cărora voiam să aflu a fost și VILA CERCHEZ, care aparținuse odată soției mele și de care mă lega amintiri din cele mai frumoase. Locuisem acolo șapte ani. Ulterior, vila a fost achiziționată de municipalitate și oferită în dar mareșalului Badoglio al Italiei, proclamat cetățean de onoare al Chișinăului, în urma vizitei pe care o făcuse în Basarabia, în calitate de sol al Italiei, pentru a se convinge la fața locului de naționalitatea poporului locuitor între Prut și Nistru.

Cu durere în inimă n-am găsit în mijlocul frumosului parc de odinioară decât ruina fumegândă a vilei. Am aflat că acolo, favorizat de izolarea clădirii, a funcționat N.K.V.D.-ul, care folosea pivnița pentru aplicarea împușcăturilor în ceafă, fără efect sonic în afară. Și mai grozav m-au impresionat gropile din dosul clădirii, din care s-au scos șaptezeci și cinci de cadavre – în mare majoritate tineri – dintre care și unii elevi de liceu.

Am făcut un convoi de 75 de căruțe cu sicrie, care a străbătut orașul până la Cimitirul Eroilor, unde cadavrele au fost re-închinate creștinește, sub binecuvântarea a cinci mitropoliți care se aflau în trecere prin Chișinău. Le-am ridicat și un monument cu inscripție adecvată. În curtea fostei Prefecturi am găsit câteva închisori, mai bine zis niște fântâni betonate, cu o gură de pătrundere numai de vreo șaiszeci de centimetri...

Despre soarta a 25 de bihoreni însemnați în opisul dosarului înaintat Cercului Teritorial Bihor, aflăm următoarele date lapidare, din care încercăm să creionăm portretele acestor bravi luptători căzuți la datorie pentru Patrie. Iată transcris numele acestor Eroii: Meșter Teodor (B.6 V.M.), Jurca Augustin (B.6 V.M.), Ienciu Florea (R 901.),

¹ Vezi pe larg Cetatea Cavalerilor nr. 3/2022: Prof. univ. Dr. Mircea POPA, *Hanibal Orațiu Dobjanski, Scrieri memorialistice*

² Detalii oferite de prof. univ. dr. Mircea Popa, în *Cetatea Cavalerilor* nr. 37-38/ 2022

Ivan Nicolae (R. 3 D.), Ilamoș Pașcu (B. 7 V.M.), Iena Alexandru (Dn 2 Ob. M.), Jiroș Nicolae (B. 11 V.M.), Jurcuț Ioan (B. 11 V.M.), Ienciu Gavril (B. 6 V.M.), Ilea Ioan (B.6 V.M.), Indrea Moise (B.6 V.M.), Igaș Traian (B.6 V. M.), Iștoc Teodor (B.6 V. M.), Moș Gheorghe (B. Moți Avram Iancu-AI), Moga Vasile (B. Moți -AI), Mateias Ioan (B. Moți -AI), Monca Lențiu (B. Moți -AI), Matei Gevril (B. Moți -AI), Feleheț Mihai (B.3 P.M.), Fleștea Mihai (Dn.4 Tn. M.), Drogan Gheorghe (B.6 V. M.), Monea Axente (B.11 V. M.), Faur Mihai (R 14 Ob..), Mezo Gheorghe (Dn 9 Tn. M.).

Despre **Meșter Teodor**, unul dintre soldații din B.6 V.M., căzuți departe de țară aflăm că: a decedat în Regiunea Abisnșkaja Munții Caucaz, în 26 octombrie 1942, conform comunicării făcute de B. 21 V. M. la 27 noiembrie 1942, înregistrat în dosarul personal al morților nr. 164, spre înștiințarea familiei din comuna Borșa, Bihor. În urma decesului acestuia s-a întocmit dosarul de pensie conform deciziei nr. 29/1942, ca „ajutor pentru părinții eroului Meșter Teodor”³. Batalionul 6 Vânători (Partea Sedentară-PS), prin căpitanul Nicolae Frânculescu, Certifica „decesul soldatului bihorean în 26 octombrie 1942, la cota 103 din Munții Kaucaz”.

Din fișa de sănătate a soldatului Meșter Teodor, rezultă că era fiul lui Teodor și Elena, gospodari cu domiciliul stabil în Borșa, Bihor. Casa de pensii IOVR le comunica acestora cu nr. 35667/1943 că, „în conformitate cu Ordinul nr.305453, al Corpului VII Teritorial, au dreptul ca părinți al celui mort și/sau dispărut în război la **carnet de ajutor**” (sbl. n.). Pentru atingerea dreptului, solicitanții trebuiau să depună cerere la Batalionul unde a fost recrutat cel în cauză. După această formalitate începea lanțul de adrese între unitățile de pe front și partea sedentară pentru dovedirea și certificarea datelor morți/dispăruți. Despre ceilalți mai sus amintiți nu sunt alte informații în afara unor dosare de circa 10 file dar pe care nu le-am consultat.

Din același fond documentar, dos. 46, aflăm date despre oamenii contingentelor 1941-1936 **Morți pe Câmpul de luptă, Dispăruți și Răniți pe anul 1943-1944**. La fila 8, sunt înșirate 25 de nume de soldați și gradați de la regimentele de infanterie și de Vânători de munte de pe raza teritorială a Bihorului, iar pe verso încă 3 nume. Nume de Eroi. Iată câteva date extrase din acel dosar.

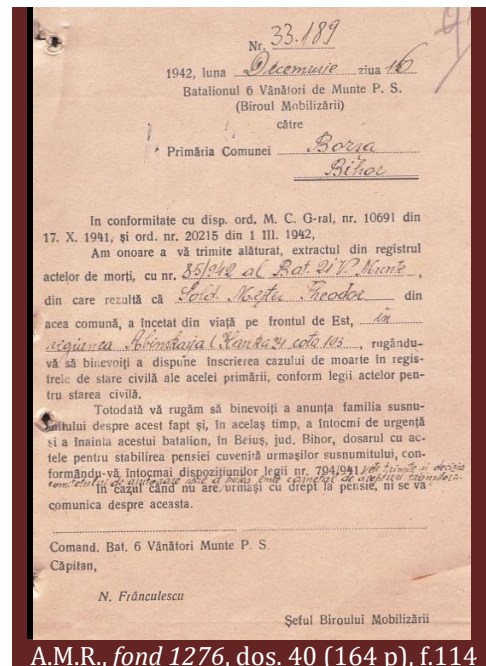
Soldatul Avram Nicolae(foto), fiul lui Petru și Floare gospodari din Forău, proprietari a 2 jugăre de pământ, a făcut armata între 21 aprilie 1936 și 26 octombrie 1937, la Regimentul 85 Infanterie, compania a4-a, și purta o capelă de 57 mărime și 42 la bocanci, om sănătos, disciplinat care n-a fost pedepsit pe perioada stagiului militar, dar, pe 1 septembrie 1942 comandantul Batalionului l-a pedepsit cu 7 zile de arest pentru „nesupunere”, ca urmare a faptului că nu s-a prezentat la concentrare. Apoi că, din nesupunere, s-a prezentat „de bună voie”. Pe 29 august 1942 a plecat pe front cu partea activă a regimentului, conform Ordinului de Zi nr. 418. Pe 1 septembrie a mai luat 7 zile de arest „pentru nesupunere”, dar nu știm în ce a constat aceasta. Din fișa amedicală rezultă că starea lui de sănătate era bună, avea păr castaniu, ochi căprui și nas normal, de 1,55 înălțime, 88 talie și 54 kg îndeplinea misiunile de luptă de dată ce pe 15 noiembrie 1942 a fost decorat cu „**Cruciada contra comunismului**”!, cf. OZ 506. Apoi a fost „șters din control fiind dat decedat în luptele de la OZ 525/1942. Eroul bihorean a servit 157 zile în corp, 473, permisiile concedii, până la completare și 80 de zile serviciu la muncă câmpului, etc.

Avram Nicolae - A.M.R., fond 1276, dos. 46, f. 2v

Soldatul Mândrănia Augustin, român de religie greco-catolică, născut la 19 decembrie 1914, din comuna Fiziș, fiul lui Petrilă și Cătălina, cu talie de 1,61, cu ochi și păr negru, fără alte semnalmente, de profesie plugar s-a prezentat pe 5 ianuarie 1936 la recrutare, repartizat la infanterie. În fișa sa erau trecute și 2 surori. Purta îmbrăcăminte talia II-a, capelă 56 și bocanci nr.43. N-a fost pedepsit pe timpul stagiului militar.

Ditr-o adresă aflăm că soldații Jurcan Andrei, din Săucani și Popa Traian din Măraș au fost răniți pe front în martie 1942, iar soldatul Torcea Gheorghe, din Șiad, Bihor, feciorul lui Gheorghe și Elisabeta, pe 30 iunie 1942 a fost rănit la Sevastopol. Sabani Tudor, din Rotărești, fiul lui Teodor și Ana, rănit în Crimeea pe 24 martie 1942. Pentru Ghenț Iosif, din Sărând, comandantul B 6 V.M.- PS, căpitan Frânculescu, dispunea efectuarea unor cercetări datorită faptului că acesta a „dispărut de pe frontul de est, în luptele de la cota 103 din Caucaz, atacând pe inamic”, iar urmașilor li se cuvenea pensia de ajutor, conform Legii 794/1941. Sergentul Misiu Florian, din Grupul Special Moto, a dispărut „în luptele de la Cernuevskaja, în bombardament de artilerie” (f.27).

A.M.R., fond 1276, dos. 40 (164 p), f.114

³ A.M.R., fond 1276, dos. 164, f. 109

Lupe Nicolae

Vlad Florian

Abrudan Gheorghe

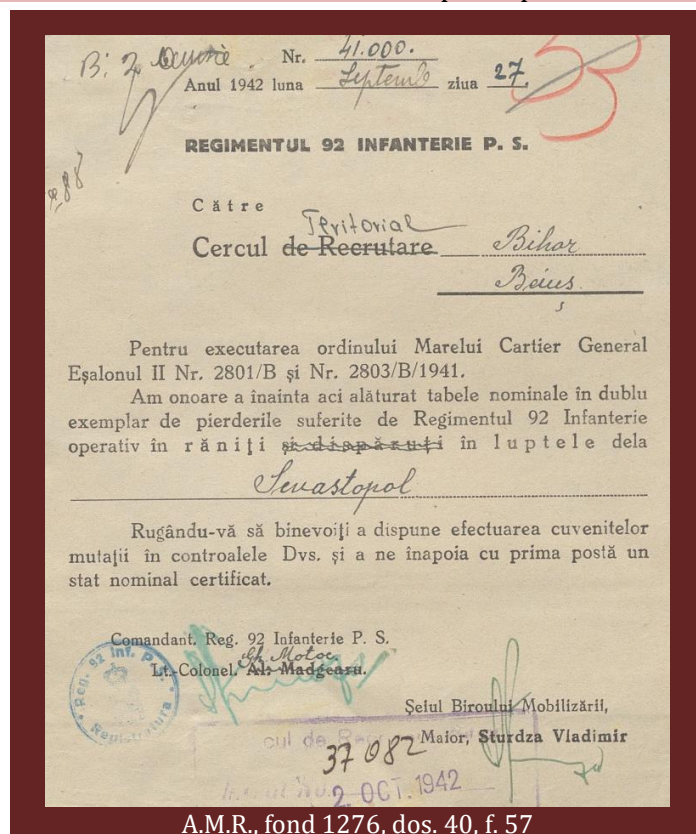
Popa Lupe Nicolae (foto), născut pe 28 noiembrie 1915, fiul lui Nicolae și Ana din Chișlaca, Bihor, cu ochi căprui și părul castaniu, plugar de ocupație, de talie a II-a și mărimea 43 la bocanci a fost repartizat la specialitatea Vânător de Munte. Inițial, pe 18 iulie a fost „dat dispărut la trecerea Nistrului”, apoi șters „fiind dispărut în luptele de la Ojevo, Hotin”, cf. Oz. 965/1942.

Soldatul Ardelean Samson, născut în 1915 în Miersig, Bihor, de religie protestant, talie 1,59, cu ochi căprui și păr negru, purta 42 la bocanci, era fiul lui Samson și Ana, plugari cu 6 iugăre de pământ, provenit dintr-o familie cu 4 frați, a intrat ca grenadier în armată la B. 11 V.M. și nu a fost pedepsit, fiind un tânăr ascultător. El era remarcat ca bun și rezistent alergător, bun trăgător cu pușca și la aruncarea grenadelor la distanță. Om curajos, energic și cu bună inițiativă, era recomandat ca grenadier – ca primă specialitate – sau sanitar, urmând chiar un curs în corp în acest sens. Pe 6 septembrie 1940 a depus jurământul sub MS R Mihai I, conform OZ 616 al B. 18 V.M. (Apoi să mai auzi vocile unor regaliști cum că MS R Mihai n-a avut nicio treabă cu „războiul Sfânt” al românilor, deși în Ziarul Universul apare o fotografie sub acest titlu cu MSR Mihai I, Hitler și Generalul Ion Antonescu, pe 21 iunie 1941). Conform înștiințărilor primite de familie Samson a „dispărut de pe front în operația Hotin”, pe 18 iulie 1941, ca și colegul său Barna Iosif, din Vermiş, Bihor.

Soldatul Vlad Florian (foto), născut pe 14 iulie 1915 în Tășad, de religie ortodox, fiul lui Ioan și Saveta, gospodari proprietari a 8 iugăre de pământ și casă pentru cei 4 feciori și 1 fată, Florian, care măsura în talie 1,59, cu bărbie ovală, ochi căprui și păr negru avea să fie declarat la recruitate „bun pentru B. 11 V. M.”, unde a satisfăcut serviciul militar în 1936/1937. El a fost „bun trăgător cu pușca, alergător rezistent, soldat curajos și energic, cu suficientă inițiativă”, după caracterizarea celor doi ani de instrucție. În ianuarie 1940 a fost trecut pentru pregătire de concentrare la B.18 V.M. și mobilizat pe 28 iunie 1940, la ora 24.00, iar pe 7 septembrie același an avea să depună jurământul cf. OZ 516, către M.S.R. Mihai I. Prin Înaltul Decret Regal nr. 1793/1941, OZ 331/1941 a fost dat „dispărut în operațiunea de trecere a Nistrului”(f. 40)

Abrudan Gheorghe(foto), născut pe 25 iunie 1915, în Drăgănești, Bihor, fiul lui Dumitru și Marta, părinți a 4 băieți și 2 fete, a fost instruit ca grenadier și telefonist, bun trăgător cu arma, curajos și cu inițiativă, disciplinat. Cu toate acestea aluat 2 zile de „carceră de la comandantul de companie pentru că s-a sustras de la instrucție”, pe 3 martie 1938. A răspuns la mobilizarea din martie 1939, până în noiembrie aflându-se sub arme în serviciul ordonat. Pwentru campania contra bolșevismului Eroul nostru bihorean pleacă în 18 iulie 1942, cu compania a 2-a cf. OZ 80, pe front a fost dat „dispărut pe 16 Octombrie 1942, în luptele din valea Abiunului”. Conform statisticii zilelor totale sub arme el a avut 428 prezențe, din totalul de 724. Despre Frunțașul Cotor Florian, din Lunca, Bihor, birol de mobilizare al PS a B. 6V.M. făcea cunoscută primăriei și familiei drepturile legale în vederea înaintării actelor. El purta nr. matricol 3039 când a „dispărut de pe cota 100 în atacurile date pentru a o menține”. OZ 743/1942 (f.44). Soldatul Borza Gheorghe din Petrileni, dispărut de pe frontul de Est, pe 27 septembrie 1942, în luptele duse de B. 6V.M. pe valea Caufa, Caucaz. O soartă asemenea a avut și soldatul Țuban Vasile, născut pe 14 august 1916, din Poenii se Sus. Fiul curajos a lui Cosma și Sânziana, a „căzut pe 30 august 1942 la cota 910 din Caucaz”(f. 48). În contraatacul de la Nisch-Orelj a pierit și soldatul Costea Petru, contingent 1938, conform adresei nr. 79/1942, trimise spre știință de către B. 2 Schiori. Consemnat în OZ 1315/1942. Grupul Special Moto (f. 54), aducea la cunoștința Cercului Teritorial dispariția soldaților Popa Gligor și soldat Zoț Melentie, în lupte, conform înștiințărilor primite. Din trupa activă și rezervă a B 7 V.M. în luptele de la sud râul Baxan (Caucaz) a dispărut sergentul Popa Traian, fiul lui Traian și Elena din Dobrești, Bihor, pe 22 august 1942.

-va urma-

A.M.R., fond 1276, dos. 40, f. 57